

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 ф., на пола године 1 ф. 50 новч., на четир месеца 1 фор. аустр. вред.

Дописи се шилу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се: од редка оваких слова 6 нов. и 30 н. за жиг сваки пут.

КАКО СТОЈЕ СРПСКИ НАРОДНИ УЧИТЕЉИ?

„Учитељ је до данас био свуда последњи господин, а на више места и последњи човек на овоме свету,“ — тако вели „Глас Народа“ — и то је жалосна истина.

А зашто је учитељ био последњи човек? За то, што га народ није уважавао, као што заслужује; него га је сматрао као каквог најамника, — па му је давао такву плату, с којом није могао ни живети ни умрети.

Учитељу предају родитељи своје најмилије и највеће благо — децу своју, да ју васпитава и учи, да јој буде други отац. Од њега се иште, да своју дужност савесно врши, да је увек у школи добре воље, да с веселим лицем пред децу излази и да се одушевљава за свој позив. Да видимо може ли он ту своју дужност тако вршити.

Учитељ није калуђер, није самац, него је обично ожењен човек, па има можда деце, има и родитеље, има дакле читаву породицу да издржава. Као учитељ не може и не сме други посао осим учитељског да ради, те тако нема никакве друге заслуге осим плате, коју му општина даје. А с 200—300 фор. не може једна породица ни у најмањем селу, а камо ли у вароши живети.

Шта отуд излази?

Излази то, да учитељ *изгуби вољу* на рад, те не може да врши своје дужности, као што треба; — јер сиромашан, гладан човек не може бити добре воље, не може с веселим лицем пред децу да излази, и не може се одушевљавати за учитељски позив. За то, који је год тако сретан, да може добити какво друго боље звање, оставља учитељство, а на његово место долази други, често такав, који не заслужује, да се назове учитељем.

Излази даље то, да школе добивају све *слабије* људе за *учитеље*; јер добар и ваљан човек неће да се посвећује звању, од кога ретко или никад срећу, него само несрећу може очекивати.

А отуд излази на послетку то, да је таква *школа* пре на *штету*, него на корист деци и народу.

Није свуда тако, али је већином на жалост тако. Кад у *Новоме Саду* не добивају учитељи ни 400 фор. (јер оно друго на стан припада), шта се може очекивати од малих сеоских општина?

Без *добре плате* учитељске нема дакле, ни *добрих школа*, а без тога нема *просвете*. У просвети пак наш народ не може и *не сме* изостати иза других народа, јер би онда нестало и самог њега. Нестало је оних времена, кад је се могло рећи: Није ни мој баба ишао у школу, па је био срећан човек; сад се на пари вози, сад се без крила дети, сад се муњом пише, сад су са свим другчија времена. —

Наш народни сабор дужан је, да се стара о просвети народној. Он је заиста ових дана непрестано о том радио и направио је већ *закон школски*. У том закону говори се и о учитељској плати. Да видимо, шта је сабор о плати учитељској решио.

Кад је дошао ред на учитељску плату, предлагало је више посланика, колика плата да се одреди. Пошто знамо, да *од добре учитељске плате зависи народна просвета*, то би се могло мислити, да су се посланици надметали у том, ко ће *више* да предложи. Али на сабору је то било маг' да не натрашке; па онда није ни чудо, што је решено: да учитељ добија *само* 300 фор. плате, а ако општина хоће, може му и више дати. Ово је заиста тако мала плата, да учитељ ни сам, а камо ли са читавом породицом не може ни на који начин ни на селу, а још мање у вароши с њом на крај излазити. Та писар и надничар заслужи више од 1 фор. на дан, а учитељ да не заслужи ни једне форинте! То је мало и сувише мало. Тим није побољшано стање учитеља, него је погоршано!

Некоја господа посланици ослањају се сувише на свест општина, али учитељи знају из искуства, колико се могу на то ослонити. Та не само да се неће повишавати досадање плате, него шта више, биће и таки случајева, где ће се постојећа плата, ако је била већа од 300 фор. снизити место да се повиси.

Чундовато је то, да су баш некоји свештеници на сабору били за *мању* плату; а кад је се њима одређивала плата, онда им није било доста ни 1200 фор. Зашто се они не ослонили на свест општина, зашто

не примише 300 фор., као најмању плату, а друго да општине саме одређују? Него они имају лепе плате по разредима (400—1100, а с другим приходима 600 до 1500 фор.), а учитељи без разлике, били на селу или у вароши, добивају само 300 фор.; дакле не добивају ни у полак толико, колико пароси добивају, а овамо имају пет пута толико посла, који је још и пет пута тежи од онога. То је зацело неправда!

Наравно, кад је тако мала плата одређена, имаћемо само *слабе* учитеље, јер који је и мало ваљан, не ће се хтети примити учитељства; та боље му је бити писар, него учитељ, јер то је и лакши посао и боље се награђује.

Ето, браћо учитељи, видите како стојимо: лане нам сабор не даде, да и ми бар једнога свога *заступника* у сабор шиљемо, да казује наше невоље и тегобе, наше жеље и тежње; а свештеницима даде 25 заступника. Ове године одредио нам је такву плату, с којом нико не може бити задовољан; а свештеници добивају два пут, три пут, четир пута, па и пет пута толико! Шта смо ми дакле наспрама свештеницима? Нико и ништа, као што смо и до сад били. — Наше жеље нису дакле испуњене, наша очекивања нису задовољена. Па зашто смо се скупуљали у Бечеј и у Нови Сад, зашто губили време, труд и новац, кад се сабор на наше жеље ни освртао није? јер о *закључцима* нашим нигде ни спомена не би, кад је се закон правно.

Шта нам сада преостаје?

Ништа друго, него да сваки од нас у своме месту *обавештава народ*, да му казује, шта је просвета, шта је школа и каква треба да је школа; да *будимо* дакле *свест народу* и да га придобијемо за школу. — Не преостаје нам дакле ништа друго, него да се на наш народ обратимо, па да му кажемо:

Народе, ако не ћеш да изостанеш иза других народа око тебе и ако не ћеш да се одречеш српства, него ако хоћеш да будеш у свему напредан и сретан и ако желиш да те српско потомство благосиља, — подижи добре школе и шиљи децу у њих, тражи све боље и боље учитеље, који ће ти децу васпитати и учити; а ако желиш да добијеш *добре учитеље*, подај им и *добру награду*, да могу задовољно живети и цео живот свој школи посветити. 300 фор. није ни близу доста ни на селу, а камо ли у вароши. —

„Учитељ је био до сад последњи господин“ вели „Глас Народа“; а како је сабор одредио, биће и од сад последњи господин. До народа стоји, да тако не буде.¹⁾

У Липисци (у Немачкој) 13. јуна 1871.

Један учитељ.

¹⁾ Чланак овај пуштамо у лист, да се види како учитељи мисле о томе, што је сабор за учитеље радио, али морамо и ми од своје стране коју на то рећи.

Прво морамо додати, да писац овога чланка нема право, што се боји, да ће се учитељске плате смањивати; јер сабор је одредио, да се плате учитељске не смеју смањивати.

О ПРАЗНОВЕРИЦИ (СУЈЕВЕРИЈУ).

(Свршетак.)

Из свега, што до сада о сујеверици рекосмо, види се, да сујеверице има само онде де нема науке да дакле долази од незнања, долази од туда, што се човеку причини нешто, а у истини је друго шта него што се њему чини, а да то још боље докажемо навешћемо још неколико примера.

Кад лети у вече у сумраку идеш по пустари, а оно уједаред, као да је из земље изникао, трчи бик на управо на тебе. Ти се јуначки па нећеш да бежиш натраг али и бик не сврће на страну него све ближе теби, па већ му видиш рокове на глави, већ видиш како репом по зраку шиба, видиш како ногама земљу преко себе баца и шта више чујеш како мумла — па све ближе и ближе теби. Тебе је већ грозница ухватила али ти се још не даш; но бадава бик се устремио на тебе и нема ни две стотине корачаја, па је ту, ти већ гледиш како те је на рокове натакао, како те је на земљу бадио па те ногама гази и заиста — док си трено ево га — а јаво, с богом свете, а кад тамо, шта је то није бик него котрљан¹⁾ долетио, ударио те по ногама а ти од страха стропоштао се на њега. Па шта је то. Од котрљана причинило ти се да је бик, па је ли да се смејеш лудости својој, кад видиш да то није бик него котрљан, па помисли да си држао у месту бика, да је то каква аждаја, па уједаред да видиш да

Друго морамо му приметити, да је сабор при одређивању плате учитељима имао на уму и народ, народ, који колико је сиромашан, толико је тврдица кад се треба што на школу дати, па би му бадава било заповедити да плаћа учитељу толико исто као свештенику, он то не би сабора послушао, него би још у зао час дао дете у комуналну (реч латинска; тако се зову школе у које иду заједно деца српска, јацарска, немачка и т. д.) школу, а друго знамо како наш народ у опште дочекује повишење данка. Друго је код свештеника, код њих није плата повишена, него је многима понижена, јер тешко да није већина свештеника за то, да им се по старом плаћа. Народ је дакле већ плаћао толико свештеницима, па му наредба саборска није ништа ново. Од куд је то, да је народ толико плаћао свештеницима, на то би најбоље одговорили сами свештеници, али то стоји, да су толике општине молиле сабор, да имају за себе пароха и обећавају, да ће га што боље плаћати, па неке прете, да ће се и поунијатити с тога, што не могу имати за себе свештеника, а ни једна једина општина не рече, да ће се поунијатити, што нема школе. Школа дакле, на жалост, има врло мало пријатеља у народу и за то нема боља пута, него што писац предлаже, да учитељи сами приону, да обавесте народ шта вреди школа, па колико већа љубав буде према школи, толико ће већа и учитељска плата бити.

Ово је до душе жалосна утеха учитељима, али мало нас је, који би им на брзу руку помогли.

Најпосле и то морамо рећи, да сабор предлоге учитељских скупуштина није могао узети као предлоге учитељске, јер на сабору има право само посланик предлагати, па за то су професори Ђурђевић и Сандић узели предлоге учитељске, па су их у своје име сабору приказивали. Шта је од тога сабор усвоио, а шта није, то иде на други рабаш. (Уредништво).

¹⁾ Кад ветар па пољани дува накупи се травуљина у клупче, па што даље иде све веће клупче бива и то се клупче зове котрљан од котрљања (окретања).

је то котрљан а не аждаја је ли да не би веровао да има аждаја на свету.

Човек, који је сујеверан, по томе, готова је луда. У једној лудници беше нека луда увртила себи у главу да има врапца у глави. Лекарима му доказиваху, да не може то бити али бадава, кад он вели чује како врабац цврчи, како се гњизди, како кљује; онда се лекари досетеше и рекоше му: јесте, ти имаш врапца у глави, и ми ево хоћемо да га извадимо. Донесу дакле врапца у цепоу па му мало расеку главу а у тај мах пуште врапца. Луда види да је врабац излетео и онамети се а што врабац није из главе излетео то се не пита.

У Темерину у мађарском селу једном близу Новог Сада прогласи се да има у зиду у једној кући „сиз сент Марија“¹⁾ и овај што ово нише ишао је и сам тамо да види то чудо. Беше онда деран од својих тринајст лета.

Кад је дошао у кућу де је светиња покаже му Маџарица на дувару једно место и каже му:

Ето видиш слатко дете, ето како плаче света слатка Марија, жали добра мати овај хрђави свет, што ће га морати Бог упропастити, ето гледај како јој сузе теку.

Деран погледа на зид али не види ништа.

Ја не видим свету Марију реће деран.

Е синко не да ти се да је видиш, моли се Богу синко, морао си много згрешити.

Деран упре очи у зид, почне читати оченаш, очита један два три али не види ништа.

Читај седам то је сребран број можда ће се онда онда смиловати на тебе.

Деран је читао даље и гле, ено, ено уста, ено очи, ено јој баш сада суза из очију кану.

И деран је онда веровао да је заиста слатка света Марија посадила се у зид на плаче, и жао му је било, што када је дошла доле, што бар није Сркиња, па да је отишла његовој кући у Г-ђинце.

А шта је било, ништа друго него увртила Маџарица себи у главу да је у зиду света Марија а другима кад су се дуго загледали притварало се да заиста јесте, исто као кад човек дуго у облак гледа па час му изгледа облак као човек, час као кућа и т. д. Маџаричина кућа прокисавала па се зид овлажио те је проканао, а кад је у пролеће грануло сунце зид се осуши па нестане и свете Марије, али и после тога сузио је неко у кући а то беше Маџарица, јер нестане оних крајцара, што их добиваше за сузе свете Марије.

Ово наведосмо за то да се види да и други народи нису бољи од нашега, али нас се не тичу други, код нашега народа морамо ми сујеверицу искорењавати.

Но ко мисли сујеверије из народа искорењавати, тај га мора из колевке искоренити. Вама се дакле обраћамо матере српске! Матере прва и најсветија вам је дужност децу одгајити а тек после кућу држати! Боље нека слушкиње и дадиље све друге ваше послове раде,

него да вас у том једном замењују. Матере, детиње је срце восак а очи су му огледало. Све што је око њега огледа се у оку његовом. Гледајте дакле, да ушљив ваш код детета надвлада ушљив света — ушљив околине. Боље нек вам и домазлук мало рамља него да вам одгојење детиње рамља. Боље му стеците памети него имања. Имање се да и после стећи, али памети се тешко у старости учити. Матере! Најпре се на вашем крилу љуља дете, па онда му тек отац прави колевку. Колико је мекше материно крило од дрвене колевке, толико је већа дужност ваша од његове.

Матере, отац је само гост у кући а ви сте домаћин, отац је само надзорник, а ви сте учитељ деци.

Матере од вас, само од вас зависи хоће ли вам дете добро или хрђаво, паметно или лудо, или у овој прилици сујеверно бити.

Ви га будите, ви га успављујете. Кад га будите с босиљком га будите с благословом а не кетвом, па ће вам на добро устати.

Кад га успављујете, песмом га успављујте а не плашњом, па ће му и сребна певати.

Прва реч, што је дете изусту, мати му је у уста метла. Ако је паметна, дично ће ти мајко дете бити, ако је луда прву ће тебе осрамотити.

Прва жеља, прва мисао, што се у детету зачеди, мати му је у ум, у срце усадила.

Матере! Разум, срце, душа детиња све је у вашим рукама.

Матере! Време, у ком живимо, све од вас иште; народ, чији смо, све од вас чека — а ви — Бог вам а душа вам!

ИЗ ИСТОРИЈЕ.

Како су живели Срби под својим жупанима?

Пређе негде рекли смо, да се првome жупану српском имело Војислав. Срби су после њега имали још много жупана, беше их неких десет дванајст, који су један за другим владали, али имена им свима нећемо овде напомињати, јер имена се лако забораве, а нама и онако није стало да знамо ко је шта радио него како је радио, па ако је добро да се на то угледамо ако зло да се од тога клонимо, за то ћемо од тих жупана, који су једно на друго господарили Србији неких 160 година почињући од године 850 после христовога рођења, споменути само великог жупана Властимира, који је знатан понајвише за то што се док је он земљом владао од године 870. до год. 880. покрстише и они Срби који су дотле били незнабошци.

На неколико година пре Властимира свети је Кирил изнашао словенску азбуку и почео је са својим братом Методијем обраћати Словене у Хришћанство. Срби тада замоле грчкога цара Василија Македонца, да им пошаље хришћанске свештенике да их науче хришћанској вери. Цар им радо пошаље свештенике,

¹⁾ Речи мађарске, значе: слатка света Марија.

који крстине и оне Србе, који су до тога времена били не крштени. Али од то доба почеше Грци бивати господари у епископској цркви. Све обичаје своје унесе у епископску цркву, и начинише и код нас разлику између свештеника и народа, направеше у цркви једне господом а друге слугама; те тако је то чак до покојног Стратимировића, а Бог ме и до Рајачића остало, да су патријарси наши били као неке деспоте, те си морао пред њима метанисати као пред киповима, па и дан данас не можемо да поправимо, што су Грци унели квара у нашу цркву и дан данас важи оно што владике кажу више него воља читава народа, а то с тога, што су Грци дали владикама особита права, па се ови и сада на та права позивају. Камо срећа да смо их одмах по прстима чим су се у наше послове почели плећати, а као што су Срби били слободан народ, данас не би на свету било слободније цркве од епископске, кад и овако што год је правде и слободе у њој то су све дела руку епископских.

Но да пређемо на жупане!

У то доба, док су жупани Србима заповедали, тукли су се Срби час са Бугарима, час са Грцима, Хрватима или Мађарима, тако да се готово може рећи, да друга посла нису ни имали него да се туку и крваве. За то време двапут је долазило дотле да Србија пропадне.

Српски господари у то доба радише као мува без главе, час беху пријатељи Грцима на удараше са овима на Бугаре, час држаше уз Бугаре на тучоше Грке и то тако непрестано.

Но што је највећа несрећа по Србе била, то је што су се српски великаши сами међу собом клиали. Онда се још није знало на чисто на киме остаје царство, па кад отац умре а остану два три сина, онда се ови отимају за власт и господство, те се тако излегу крвави ратови, крвавији него кад се удара на туђина што нам она српска пословица сведочи: „Коти је ископао око? Брат. За то је тако дубоко.“ У таким ратовима десило се, да је жупан Петар ископао очи своје брату од стрица Брану.

За време док су жупани Србијом владали ова се почела распадати. Босна се са свим од ње отцепи, па и Хрвати, који су дотле навек са Србима у љубави живели, почеше се тада од њих цепати и окренуше се Риму, те допустише, да се у цркви укине словенски језик и замени латинским. Нуз то Далмација имађаше за себе краља, па тако је сваки са својим крајем господарио. Тако је зло прошао српски народ с тога, што је био подељен на многе стране, па је имао само себичне господаре, који су се међу собом клиали, па у том раздору час Грке час Бугаре у помоћ звали, те су тако дали овима прилику да се уплећу у српске послове и довели земљу до крајње пропасти.

ЗА ПРИВРЕДУ.

О асигурацији.

II.

Будући да се често кише налази ове године, то баћа Штева сваки дан ми је на врату, па пита, шта ће ако га лед потуче?

Ја сам му одговорио:

Да најпрво де је асигурао изиште две цедуље којима се штета пријављује (Schaden Anzeige). Да те цедуље испуни или даде испунити с тим, који дан је лед био, шта је уватио, и колика је од прилике штета.

Ако није штета у жетви, или баш пред жетвом, он да може на наплаћивање четрнаест дана причекати, ако је пред жетвом или у жетви да ома даље ради, само да у гувно пре четрнаест дана неувози.

Преноручио сам баћа Штеви, ако би га лед уде-сно, да своју штету добро промери, па и са баћа Васом, Јованом и Данилом разговори се шта је и колика је од прилике штета, ту одважно определи, и при њој стално остане, а не чивутски од двадесет на десет спадне, јер и асигурацији са чистим поштењем тешко је веровати.

У случају да баћа Штева не би пристао на погодбу, и тело би се, да се његово умали. То му остаје следеће чинити:

а) Препис од записника ома узети.

б) Једнога ваљаног и поштенога брата радиња замолити да њега заступа, другога ће асигурација изабрати, а ова обојица трећег, који ће ствар решити. Они морају на место изићи, де се је штета догодила, и тамо је прегледати, ако би се и ови несложили, онда баћа Штеви остаје оба записника поднети: или суду де снада, ако је на селу, или магистрату, ако је у вароши. Ја сам му даље препоручио, да гледи свакојако да до суда недође, јер он ће навек горе проћи, из узрока, што лако може крмача натрчати на маст превалити, коју је он однео да намаже, ако већ мора што чинити, нека попрети, да ће их у новине метути, које асигурацији може највише нашкодити.

Ако би се с друштвом погодио, од дана погодбе за четрнаест дана најдаље мора му се исплатити, ни по часа даље немора чекати.

Ако би крупа два пут исто парче потукла, онда вреди последња погодба, и на ону прву штету има му се само доплатити.

Баћа Штева ми је приметно, да имаде случајева, кад асигурација неће никако да наплати.

Ја сам му одговорио, да само у ови случајеви не-наплаћује:

а) ако је то исто поље на више места асигуривао.

б) ако је то поље крупом побијено било пре него што је асигурао, а није у полици пријавио.

в) ако у назначеној полици није истину казао.

г) ако је штету од крупе учињену отимице повећао (марвом изгазио или батином омлатио).

д) ако би тео да подмити, или баш подмитио иза-сланике, који имају штету да процене.

Чујући ово баћа Штева упитао ме је, Бога ти го-сподару, неби ли ми могли така друштва основати, није право да наше новце у Пешту, Беч и Трет вуку.

Ја сам му приметно, да така друштва народна у Францеској још од г. 1836., а у Чешкој 1852. постоје, и да су здраво по њи користна, јер много мање плаћају а боље се намирују, и да би желети било, да час пре и у нас подигну се. Ја сам му још даље обећао, док доспем и промозгам да ћу му начин овог подухећа приопштити, пак ако узваља, покушајмо, а ако не, а оно ко зна боље, широко му поље.

Емил Чакра.

ЗА ПРОМЕТ И ТРГОВИНУ.

ПОШТАРИНА.

Поштарина је за обично писмо, лакше од 1. царинарског лота: у месту, де се преда, 3 новчића; а изван тога ма куд ишло по држави Аустро-Угарској или у другу коју поштански здружену земљу, плаћа се од таког писма 5 новчића.

За писма, тежа од 1. лота поштарина је двострука, од 2 лота трострука, и тако даље.

А за писмо, које се пошље неплаћено (без марке), плаћа ко га прими, осим редовне поштарине још 5 новчића намета.

Наштампане ствари (неувезане књижице, огласи, позиви, цедуље и т. д.), завојем у накрет, на ком сме бити само адреса, ком се шиље, датум и потпис онога, ко шиље — плаћа се поштарине по 2 новчића од царинарског лота, а толико исто, кад се куд шиље *проба* робе какве ил еснапа ил *мустре* од какве материје. Али онај, ко шиље, мора платити ту поштарину на пошти, де то преда, и речене ствари не смеју бити теже од 15 лота, нит је допуштено уз то и писмо додати.

На *поштанске карте* (кореспондонц-карте), које човек може слати у које место хоће до граница ове царевине — поштарина је 2 новчића; али та карта не мора бити куповна, већ свако је може себи и сам направити па само нек прилени поштанску марку од 2 новчића. На оваким картама можеш писати каквим хоћеш мастилом, ил ма и оловком. — Атрес нек је разговатан и карта да се не запечати.

За писмо, кад га ко на пошти препоручује (рекомандује), и за које добија, кад преда, *признаницу* (реценсе) — плаћа се, ако је онај, ком се шиље, у истом месту, још 5 новчића за препоруку осим обичне поштарине, а изван места онога још 10 новчића, и за то се прилени толика поштанска марка с оне стране писму, на којој је печат.

А ко писмо шаље изван ове државе куд у поштанске здружене земље, не мора баш он плати за препоруку, већ онај, кад прими писмо.

А ко год писмо своје препоручује, ваља да напише с оне стране, с које је печат, име своје и презиме и где станује.

На захтевање, дају се и *признанице повратне* (ретурценсе), за које доплаћује још 10 новчића.

Кад ко пошље распитивање (квестију) за писмом, плаћа 10 новчића, али, ако је уз то писмо, које се тражи (рекламује), дата и повратна признаница, ил онај, ком је послано било, до одређеног рока јави, да га није примио — онда се ништа не плаћа за квестију.

По пошти се могу слати и *новци ил хартије од новчане вредности*: 1-во упућеницом (анвајзунг-ом) до 100 фор. у свако место, у ком има аустријске ил угарске поште, т. ј. платити на пошти на којој хоћеш 100 ф. и упутиш коме, куд си рад, а та иста пошта поручи тамошњој, да ономе 100 ф. исплати.

У Беч или у Пешту може се упућеницом наручити (т. ј. слати) до 5000 ф. аустр. вред.

2-го за упућеницу се поштарине плаћа:

	до	10 ф.	—	ф.	5 н.
од	10	„	50	„	— „ 10
„	50	„	100	„	— „ 15
„	100	„	500	„	— „ 30
„	500	„	1000	„	— „ 60
„	1000	„	2000	„	— „ 90
„	2000	„	3000	„	1 „ 20
„	3000	„	4000	„	1 „ 50
„	4000	„	5000	„	1 „ 80

3-ће упућенице оваке кад стигну, куд су упућене, ако на њима није назначено да остану на пошти (посте рестанте), док онај сам не дође по њу, на ког су атресоване — шиљу се овоме у кућу, и потврђује на признаници, да је упућеницу примио. С овом упућеницом после оде пошти, и она му одмах исплати упућену суму.

Упућену суму мора он подићи за 15 дана, од дана, кад је упућеницу примио — иначе пошта је пошље натраг, од куд је дошла.

4-то а и телеграфски се може новац коме упућити, и то до 500 ф. ако само у истом месту, где се наручује, и тамо куд се упућује, имају телеграфске станице. За упућеницу и за отпављање на телеграфију плаћа се 10 новчића и колко буде за телеграм у 20 речи, до оног места, куд се упућује.

5-то писма, у којима се новци куд шаљу, запечаћена се предају на пошту; а отворена се донесу, ако је у њима више од 100 фор. па поштар избројивши новац, на очиглед ономе, ко писмо с новци предаје — сам га одмах запечати с четир печата предавачева а у среди печатом поштанским. За тако писмо плаћа се поштарине прво, колко је које писмо тешко, па онда још једаред и по толико на вредност.

6-то шиљући куд новац кован било у писму ил у завоју (пакет), кад се запечаћено на пошти предаје, ваља да буде: а) по поштанском пропису добро завијено и запечаћено, б) ако су банке ил артије од вредности, а оно треба да је писмо и посреди и с поља

бар на два места запечаћено; куверти (завоји) разрезани у накрет печате се на четир места и на пето у среди; в) на писму с лица уз адресу треба да буде назначено, каквога новца је у писму и колко каквих комади (кована новца ил банака) и да се на послетку све сабере у суму оздоле.

7-мо предавачу који донесе писмо с новци запечаћено издаје поштар признаницу (рецепис) на примљени новац, на којој забележи: „нах ангабе“ (по исказу). А то забележи по том и на писму с лица.

8-смо за овака запечаћено донесена писма с новци јамчи пошта, да је доиста онај писмо то примио, ком је било послано, нераспечаћено и онолико тешко, а је ли онолико у писму колико пише с поља — зато пошта не одговара. Будели пак, кад ко прима овако писмо, да су печати позлеђени ил куверт, то он има право захтевати од поште, која му је писмо (ил пакет) донела, да се одмах онде премери, и по том отвори и новац изброји. Узфалили што, то је кр. пошта дужна накнадити, колко буде фалило. А примио ко овако писмо (ил пакет) а ништа не рекне, није му после ни пошта дужна накнаде, ако што узфали. Изгуби ли се пак на пошти такво писмо ил пакет с новци — пошта накнађује по општим уредбама, онолико, колико је на писму забележено, кад је предавано.

Нови Сад 5. јуна.

Ове недеље не беше никаква промета на нашој пијаци, јер не беше никаквих довоза. Киша пада већ четир дана непрестано, и тако је овлажила све, да су многе куће понадале. Зима је од кише така као у позну јесен и чује се да је у Срему по брдима и снега било. Цену рани не можемо казати јер не беше ни продаје. Толико се зна да горе рана скаче.

КАЛЕНДАР ЗА МЕСЕЦ ЈУНИ.

IV. Седмица.

ДАНИ	ПО СТАРОМ.	ПО НОВОМ.
Н. 20	Методије, владика натарски.	2 Похођење богород.
П. 21	Мученик Јустинијан Таршанин.	3 Корниклије.
У. 22	Јевсевија вл. самос. и Зинопим.	4 Агеј и Осија.
С. 23	Мученица Агрипина.	5 Ђирил и Метод.
Ч. 24	Ивањдан. (Рођ. Јов. крст.)	6 Исаија пророк!
П. 25	Февронија мученица.	7 Бенедикто папа.
С. 26	Преподобни Давид селгунски.	8 Јелисавета кр.

КУРС ОД 12. ЈУНА 1871.

Сребро	122.10
Дукати	5.89

ПОДЛИСТАК.

ЖИВИЛА ОМЛАДИНА!

ПРИПОВЕШТА ЗА НАРОД.

III.

Патријархови апостоли.

— Знаш ли од прилике, ко ће ићи на скупштину? зашта Рада трговца, што беше дошао у крчму, да је Рада одсео.

— Та нико не воли, радно је доба, па се свако извлачи. Но то је све једно, ко год оде неће за каљубере бити.

— Није ни тако; има људи, који ће за шарено јаје кућу упалити. Ти велиш, имаш свога посла код куће, други вели тако исто. Ти немаш ништа на скупштини за твоју кућу тражити, други нема. па тако се сви извлаче, а за општу кућу, за народ и не помишљате. Али ако ти немаш ништа за твоју кућу на скупштини тражити, Матија Јовин има. Он је добио скоро од општине земљиште за сувачу, али регимента је то покварила, јер вели, да има у селу доста сувача. Сад му се обећава, да ће добити земљиште само да иде на скупштину, и да држи уз патријарха. У другом селу обећава се једном, да ће добити јестиније риболов под аренду, другом да ће му се дати новаца у зајам из школског или народног фонда, трећем, да пусти марву на пашу у манастирски рит, четвртом, да ће га конзисторија развенчати од жене, и т. д. Ти дакле мораш ићи, ако си народни пријатељ, ти и Новак Дојин. Сад дакле гледај шта ћеш радити, да вас двојица будете изабрани.

После овог разговора седнемо и попијемо једну холбу вина. За тим устане трговац да иде. Ми пођемо да га испратимо. У крчми паорској викало се колико је коме грло допуштало, а понајвише чуо се један, што је викао: живио Матија Јовин, К-ски изасланик!

— Да видим, рече трговац, ко то наздравља за Матију, и уђе у крчму.

Ми уђемо за њим, у крчми се pilo за три астала. За два повећа астала седеде су пијанице мало подаље један од другог, али за трећим сабили су се као рибе кад вода опадне, све глава у главу. Астал на коме наши људи седе једноставан је од једне дебеле даске, каква се обично у под под коње меће; ногачи укупани су у земљу, а даска је прикована за њих великим гвозденим клинцима, да се не може никуда маћи, исто као што су астали у лудницама. У прочељу седео је пона или хавет, на први мах није се могло разликовати. Амантију је кроз џеп провукао, па му је као реп остраг висила. Ноге је бадио на једну страну столице а тај реп на другу, наслонио се на јерке на једну руку, коса му пала преко очију, па гледи кроз њу, као госпоје што гледе кроз оне танке мараме, што их на очи мећу, да им се белило не види. Покрај њега стоји висока људа нека са нацаком у руци, а е једне и друге стране астала по туцета ¹⁾ општинара црквених и међу њима чика Матија Јовин. На једаред скочи попа, махну у вис главом, забаци косу за потиљак, зграби холбу у руку, па се продера:

— Живио наш свети архипастир. Пијте сто вам... чика Јова плаћа.

— Знаш и да не кажеш, да ти не плаћаш, него немој ти попо све да сам твој архипастир живи, зашто не напијеш и мени и ја сам пастир, зашта га чобанин, што стајаше с нацаком поред њега.

¹⁾ Скраћена реч од латинске *дуодецм*, што значи дванаест.

— Па ти нећеш зар нити патријарху у здравље, кад му ја напијам, зар ти не волиш мене, видиш ову рипиду, и показа заиста као рипиду широку шаку, шта ја да не пијем патријарху у здравље; де је црквењак нег иде да звони, патријарху се у здравље пије. Кога се ја бојим кад сам ја патријархов, могу и село упалити, а не твоју луду ћуну раздупати, па ми опет не сме нико ништа.

— Окани се ти рипиде поно, њено је место у цркви, а не овде. Ја тебе волим, али ако сам ја свиња буди ти господин, кад ти је Бог дао па можеш.

Тако говораше пастир од оваца пастиру од људи и да их крчмар не заговори, би се другови уватили у коштац.

— Видиш, рече ми Рада, наш народ не воли, да се од њега поносиш; он воли да господин седе с њиме у друштву, али не воли да барлија. Он ће ретко кад је трезан, замерити попи, што се опија на свечари и даћама његовим, али волио би да може рећи: бадава, наш је пона паметан човек, он се не туђи од нас, али и чува своју хаљину.

— Ето тај пона и онај официр, прихвати реч трговац, то су апостоли патријархови, и још се њега бојати треба, као коров у пролеће, тако му се сасушила слава. Него што је истина, истина, не знам дали си врач, али видим да си погађач, бан чика Матија Стејин мисли бити изабран за скупштину. С тим увати Раду за руку, продрма је, па рече: Не бој се ништа, биће као што треба, — поклони се за тим мени и оде.

— С богом, лаку ноћ!

Ту ноћ преноћимо у К.

Сутра дан одосмо у друго село, де је Рада тај исти посао свршио. Тако смо ишли у још нека села.

Кад смо дошли у село Г. била је недеља. У селу том прочула се нека особита новост. Све јој се село чудило, а то је, да ће стари пона давати придику. Стари пона од кад је амантију на себи видио није никад придиковао. Мисли ли смо тога дана даље ићи, али останемо, да чујемо ту чудновату придику. Разуме се, да је пона славенски говорио, но ми ћемо му придику српски да испричамо. Пона је придиковао: како је дошло последње време, како су људи заражени разоравајућим бесом нечаставим дошли на сабор, како се те сотоне смеју, кад хришћани један другом Бога називају, како се ругају служитељима олтара божијега, како придику хоће да замену беседама, а цркву да претворе у позориште, како уче, да у деветнаестом веку Бога нема, и многе друге безбожне науке проносе, као да не треба попи за знамење плаћати, да треба само једаред преко године водичу светити и то за бадава и т. д. Но то се дуже не може трпети, узвикнуо је пона на завршетку при-

дике своје, једаред за свагда треба змији главу разбити и семе сатанино у леглу сатрти, помозимо дакле, благочастиви хришћани, његовој светости, да поломи рогове антихристу, који је дошао, да намесника Христовог отера са престола његова!

Кад смо изашли из цркве, запита Рада једног старца, како му се допада придика.

— Не допада ми се никако. Први пут говори пона, па тако страшно, све о самим, буди Бог с нама, и ту се старац триред прекрсти, па још нас пона зове да ми чувамо патријарха од антикрите. Та он бар зна све молитве, па ваљда има каква и од антикрите, шта му ми можемо помоћи, кад и ми плаћамо попи, да нам чита молитву од нечастивог.

— А јеси ли ти, Бога ти, старче разумео попу, кад он туђим језиком говори.

— Е, та био сам ја двадесет година црквењак, само ми фали која стотина, да дам владици, или каква рањеница његова, да ми буде пона, па би био бољи пона него он, знам ја покњишки говорити као игуман какав.

Ето тако је тај разумео попу, што зна добро славенски, а како су га они разумели, што ни речи од тога језика не знају?!

(Наставиће се.)

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Сабор у Карловцима држао је у понедеоник једну седницу и ту је исказао своје решење на многе молбе што су на њега послане. Међу тим молбама има их двадесет које од немоћних учитеља, које од учитељских удовица, у којима они траже помоћи од сабора, али су морали бити одбијени стога, што сабор нема за сада од куда да им помоћи даде. После од уторника до петка нису држане седнице него се одбор саборски, који је на то изабран погађао са одбором романским и у овај пар можемо рећи, да погодба иде повољно, али тек кад се на сабору прогласи онда ћемо знати у чему је ствар.

Хрватски је сабор одложен до 8 септ. вели се, за то, да могу на њега доћи и посланици из границе, што је сада укинуто.

Како ће од сада стојати граница видимо из царске наредбе што је послао војничкој команди у Петроварадин и Загреб. У првој каже цар изриком, да се иде на то да се припреми граница за укинуће, те ће с тога банатска граница и тителски батаљон потпасти под Темишвар, а Темишвар под мађарско министарство у Пешти, изузимајући солдачке послове, само суд остаје, док се не промене, као и до сада и званичнике намешта она власт која и до сада, иначе што је до сада било заједно са границом хрватском то се дели и један део долази Мађарима у руке а други Хрватима.

У Босни и Херцеговини још једнако муке, али раја не зна шта ће. Сама не сме а земља тврда а небо високо.

Чеси неће требати много да ће се погодити са Бечом и онда долази друго време.

Руси су свакојако ради да се са Пољаци измире и има и самих Пољака, који за то раде.

Између Грчке и Турске почиње неки замршај. Тако исто између Француске и Талијанске. Француска хоће да одбрани папу. Мало јој је невоље код куће, де не зна шта ће да почне, или да бира краља, или да остане по данашњем, а као што изгледа може лако и до крви доћи.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(*Правила друштва за међусобно помагате и штедњу у Новоме Саду*) одобрена су, тако исто и правила сличних друштава у *Илоку и Вуковару*.

(*Радаји и господи не да пардона*). Краљевски комесар Радај, који се заузео да очисти земљу од лопова дао је канетана и комесара кечкеметског затворити. То кад су видели други лопови онда је један међу њима рекао: Међер сад могу све признати кад и господу довлаче.

(*Рожи Шандору*) судиће скорим последњи суд. Има му се судити за више од 100 злочина.

(*Има још и сада тортуре [мучења] у Мађарској*). Године 1869. буде један човек убијен. Набеди се на њих четворицу и они буду затворени и пред првим судом признаду, да су они убице, али се после тога потуже министарству, да су мучени па да су морали признати. Министар нареди истрагу и пронађе се, да су заиста на муке метани, па да нису криви, те сва четворица буду пуштени. Сачувај нас Боже таква суда!

(*Ракија је убиство*.) Познато је, да Словаци пију одвише ракије. Тако је пре негде у једном месту била част на којој је један Словак пет холби ракије попио. Друга четворица попила су мало мање али се свима упали ракија у трбуху и сва петорица умру.

(*Верно псето*.) У Великој Кањики умре варошки бележник, који је имао љовачко псето. Кад су га на гробље носили псето је ишло за сандуком и непрестано је урликало и скагало око кола, на којима беше сандук, а кад су мртваца спуштали у раку вашка, да јој дадоше, хтеде да скочи за њим.

(*Свашта на свету*.) У Америци умре богат човек, који је имао 6 коња и неких милијон форината. Ове новце своје остави тима коњма и нареди да се од туца држе за коње три слуге и сваком да се плаћа 1200 долара, а то вели американац у тестаменту, за то „да моји добри коњи буду боље неговани, па да дуже живе.“

(*Чудан отац*.) У Чешкој држао је један отац свога сина у штали везана за јасле и радио га је са самим кромпиром. Кад је власт за то дознала, човек овај већ подивљао беше, коса му беше дугачка, нокти као у орла а ноге укочене. Човеку томе има 30 година и отац га је затворио у шталу, да може потрошити новац, што је овоме остало иза матере.

(*Школа за злочинце*.) У Србији има у Топчидеру код Београда школа за омлађе сужње. У ту школу иду 109 ђака. Најстарији сужњи долазе до 26. године а најмлађи су двојица од 13 година. По врстама злочинства има 1 оцубилац 35 су осуђени за убиства, 46 за крађу, 9 за разбојништво, 8 за паљевину 4 за насиље, 2 за ајдуковање и јатаковање 1 за отмицу девојке а један је чувао робљање па је с њима побегао. Ово дана држан је у тој школи испит и врло добар беше. Школа ова може бити велики благодет земљи. Боље је научити човека да не чини зла, него га онда кад већ учини казнити.

БРАЋИ УЧИТЕЉИМА.

Браћо! Ове године радио је народни сабор у Карловцима на закону о народним основним школама и другим просветним заводима. Нас се од његова рада понајпре и поглавито тиче оно, што је за основну народну школу учињено. Вама је, браћо, тај рад из саборских расправа, што су у јавним листовима излазиле, познат. Наше је народно учитељство ове и лањске године у два маха на својим скупштинама у Бечеју и Новом Саду показало, да не остаје равнодушно према свима покретима, што се на пољу школскога рада појављују. Вама је, браћо, и то познато, каквим је успехом уродио рад наших речених двеју учи-

тељских скупштина. Донесени саборски закључци у томе погледу најбољи су нам доказ.

Браћо! Ми панчевачки и земунски учитељи у договору са учитељима панчевачке пуковније држимо, да наше учитељство не треба а и неће ни сада у погледу саборског рада, што се на наше школе односи, равнодушни остати. Ми верујемо у то; за то смо и одлучили да се сазове *општа српска учитељска скупштина* у Панчево на дан 17. августа о. г. по нашем рачуну.

Ми вас, браћо, дакле својски позивамо, да се у што већем броју на тој скупштини састанемо.

Повод, са кога се ова скупштина сазива, јесте као што видите, рад саборски гледе народне основне школе, а цел јој је, да се наше учитељство изјави према народу, како о томе раду саборском мисли.

Скупимо се браћо, света је ствар на којој народно учитељство дела; а узвишене задаће захтевају и одважности!

Дођимо тако нам Бог помогао!

Панчевачки и земунски учитељи.

ПОНОВЉЕН ПОЗИВ

на главну скупштину задруге за српску народну штампарију.

Пошто се на данашњи дан заказана главна скупштина задруге за српску народну штампарију није могла држати, јер се није искупио толики број чланова, колики је по основним правилима нуждан, да скупштина може одлуке доносити, то се у смислу §. 20. основних правила по ново заказује скупштина на дан **27. јуна (9. јула н. р.) у 3 сата после подне у дворани „Матине Српске.“**

У смислу основних правила задругиних ова ће скупштина без икаква даља обзира, ма колики број чланова се искупио, право ваљано решавати о свима предметима, који су први пут на дневни ред стављени били.

Из двадесет прве одборске седнице задруге за српску народну штампарију, држане у Новоме Саду 6. (18.) јуна 1871.

Стеван Јефтић с. р.
ПРЕДСЕДНИК.

Илија Вучетић, с. р.
БЕЛЕЖНИК.

Ко жели још имати књигу

„**ЗНАТ ЈЕ ЗЛАТАН**“

цена је 15 новчића, нека се обрати у Земун на

СРБИНА МИЛОША ГРАБОВАЧКОГ

Сљедује „додатак.“

